

Prežihov Voranc: BOJ NA POŽIRALNIKU

Predstavite avtorja, njegovo delo in okoliščine nastanka novele.

Prežihov Voranc, s pravim imenom Lovro Kuhar (1893 – 1950), se je rodil bajtarju v koroški Podgori pod Uršljo goro. Obiskoval je dvojezično in zadružni tečaj v Ljubljani in na Dunaju. Leta 1915 so ga poslali na doberdobsko in tirolsko fronto. Po plebiscitu za severno mejo je opravljal različne politične funkcije, od leta 1921 v ilegali. Deloval je za »osvoboditev in združitvev slovenskega naroda«. Ob začetku druge svetovne vojne je deloval v ljubljanski ilegali, vendar so ga ujeli, zaprli in končno poslali v Mauthausen, kjer je smrtno zbolel. Posmrtno je dobil Prešernovo nagrado.

Prvi vidnejši odmev je doživel z novelo *Boj na požiralniku* (1935). Pred njo je objavil zbirko *Povesti* (1925), za njo pa še druge novele in romane: *Požganica* (1939), *Doberdob* (1940) in *Jamnica* (1945). Po vojni je napisal še dve knjigi potopisov *Od Kotelj do Belih vod* (1945) in *Borba na tujih tleh* (1946) ter zbirko otroških črtic *Solzice* (1949).

Novela *Boj na požiralniku* je nastala leta 1934 na Dunaju, izšla pa je naslednje leto v *Sodobnosti*. Kolikor je znano, novela ni posneta po resničnih dogodkih oziroma zgodovini nekega bajtarskega rodu, pač pa je Prežihov Voranc pri oblikovanju starega Dihurja v marsičem mislil na svojega očeta.

Po zgodbi povzemite nasprotja med Dihurjevim rodom in ostalimi ljudmi ter med Dihurji in naravo.

Zgodba teče okrog revne družine Dihurjevih. Živijo na slabo rodovitni zemlji, ki jim jo požiralniki z odplavljanjem še dodatno slabšajo. V družini je več otrok, materialni položaj težak, zato je moral mladi Dihur že zelo zgodaj za pastirja h gruntarju. Vsa družina Dihurjev je bila obsedena s krompirjem in nekega dne je gruntar odkril, da mladi Dihur krade krompir in ga zato pretepel, posledično pa je deček ušel domov. To dejanje pa je sprožilo veliko očetovo jezo, ki je dečka tako močno pretepel, da ga je od tedaj naprej metala božjast. Mladi Dihur je sčasoma postal gospodar na Dihurjevini in da bi družina lažje shajala, je hodil gozdarit v Savinjsko dolino. Zaslužil je dovolj denarja za nakup dveh voličev, od katerih je eden kmalu vzel konec, predvsem zaradi slabih pogojev in pretepanja. Poleg obdelovanja zemlje sta Dihurjeva služila še pri sosedih, kmalu pa Dihurka podleže naporom in Dihur prevzame celotno gospodinjstvo in skrb za petero otrok. Poleg uničujočih sil narave so tu še družbeni dejavniki, in sicer župnik, župan in žandarji, ki Dihurja na mnogo načinov izkoriščajo. Zopet pa se je pojavil nov požiralnik, ki je počasi ugonabljal Dihurja. Le-ta je po nekaj dneh boja s požiralnikom našel žilo, vendar se je pri tem zvalila nanj skala in ga pokopala. Njegovo zemljo si je prigrabil bogat sosed, otroci pa so se razpršili in odšli vsak v svojo službo.

Kdaj si družina najbolj opomore in kaj sledi (po vrsti)?

Družina si je najbolj opomogla, ko je po šestih deževnih sezonah prišla bolj suha. Tako so njihove, sicer zelo mokre njive rodile obilen sad. Vse pa se je obrnilo naslednje leto, saj je bila sezona spet bolj deževna.

Kakšen je Dihur, kakšna je njegova žena, kakšni so otroci?

Očeta Dihurja spoznavamo od otroških let. Že takrat ga je mučila božjast, imel je tudi trdo vzgojo, ki jo je potem prenašal na otroke. Skrbel je za svojo družino in trdo delal, da bi boljše živeli. Sovražil je hlapčevstvo in verjel v boljši jutri.

Mati Dihurka je bila možu pokorna, ni se pritoževala, svojo družino je imela rada. Vedno je samo delala in skrbela za otroke. Ti se z drugimi otroci niso razumeli, kar je bila posledica vzgoje. Na splošno je bila družina revna, njihova strast je bil krompir.

Kako si razlagate ravnanje otrok po očetovi smrti?

S smrtjo očeta je v Dihurjevih ugasnilo tudi upanje za boljšim življenjem. Prav oče je v vseh njih, čeprav so ga gledali s strahospoštovanjem, budil upanje v boljšo prihodnost. Otroci so se verjetno zavedali posledice dejstva, da nimajo več nikogar, ki bi jih ščitil, skrbel zanje. Zato so tudi očetovo smrt skušali prikriti. Ko pa so to vendarle sporočili, so se uresničili njihovi strahovi; njihovo posestvo si je prigrabil sosed, oni sami pa so se razpršili po svetu.

Napišite razmišljanje : PREKLETSTVO ZEMLJE NAD DIHURJI.

Resnice, da se človek ne more boriti proti naravi, so se najbolje zavedali naši predniki, katerih preživetje je bilo odvisno od naravnih pogojev. Dihurji so imeli slabo zemljo, neprestano so jih napadali požiralniki in jim uničevali pridelek. Od tega pridelka pa je bilo odvisno njihovo preživetje! Zato je vsekakor razumljiv njihov boj s požiralniki, vsak se namreč bori za svoje življenje. Vendar pa kljub več desetletnem boju zmage niso mogli doseči ... Konec koncev je zaradi zgaranosti prežgodaj umrla mati Dihurka, za njo pa še Dihur. Nešteto krat so bili otroci lačni in pretepeni, vzrok pa je bil vedno v povezavi s požiralnikom. Njihove boje z naravo bi lahko imenovali tudi Sifizofa delo. Požiralniki so se kljub naporom vedno znova pojavljali, kar je že mejilo na prekletstvo zemlje nad Dihurji.